

وزارت جهاد کشاورزی

معاونت امور تولیدات دامی

دستورالعمل اجرایی پروژه ترمینال کراس (گوساله پایه پروار)

مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی کشور

گروه دام سنگین

اسفند ماه : سال 1402

با توجه به محدودیت اعتبارات ملی ، قانون خود اتکایی گوشت قرمز ، طی سنوات گذشته جهت افزایش تولید گوشت قرمز توسط بخش خصوصی با استفاده از اسپرمهای گوشتی وارداتی در گله های مردمی انجام گردیده است بعد از استقرار دولت جدید در سال 1400 ، قانون خود اتکایی گوشت قرمز (خود کفایی) بر اساس تصمیمات اتخاذ شده و سیاستهای کلان این مرکز ، اجرای پروژه ترمینال کراس (گوساله پایه پروار) بمنظور دستیابی به خودکفا شدن گوشت قرمز در دستور کار قرار گرفت .

افزایش قیمت گوشت قرمز ارتباطی مستقیم با سرانه مصرف گوشت در خانوارهای ایرانی دارد و حتی مقایسه چندسال یک بار این سرانه هم شیب معکوس مصرف گوشت را نسبت به شیب قیمت ها آشکار می سازد. برای مثال در سالهای اخیر با توجه گران شدن قیمت گوشت قرمز ، میزان مصرف سالانه به شدت کاهش یافته است ، روند صعودی قیمت گوشت طی سال 1401 نیز منجر به کاهش توان خرید گوشت قرمز (کاهش تقاضا) گردیده است. به همین منظور سیاستها و برنامه ریزیهای به سمت افزایش تولید و کاهش قیمت امری اجتناب ناپذیر است.

ضرورت اجرای پروژه تولید گوشت قرمز :

برای افزایش تقاضای گوشت قرمز و کاهش قیمت گوشت ، ضروریست دامداریهای سبک (گوسفند و بز) را به افزایش تعداد دام تشویق و ترغیب نمود ولی بعلت محدود بودن ظرفیت مراتع و عدم تامین نهاده های مورد نیاز برای دامهای سبک ، افزایش قیمت گوشت را بهمراه خواهد داشت ، پس به ناچار باید از افزایش تعداد دام سبک جلو گیری نمود . و از طرف دیگر برای پاسخگویی به تقاضای روزافزون مردم به گوشت قرمز باید سیاستگذاری و برنامه ریزی مناسب جهت افزایش تولید گوشت قرمز و کاهش قیمت نمود به همین دلیل از سال 1399 با اجرای پروژه ترمینال کراس در دامهای سنگین با در نظر مزیت هایی نظیر افزایش سرعت رشد گوساله های پرواری و بهبود کیفیت لاشه ، برگشت سریع سرمایه ، در شرایط موجود کشور لازم الاجرا گردید.

تعریف ترمینال کراس:

تلاقی نژاد گوشتی بعنوان پایه پدری با گاوهای ماده نژاد شیری خالص اصیل یا آمیخته های موجود از نژاد های شیری کم تولید بعنوان پایه مادری به منظور تولید گوساله های پایه پرواری

است که در این روش تمامی گوساله های نر و ماده بعد از دوران شیر خواره گی وارد چرخه پرواربندی گردیده و روانه کشتار می شوند .

اهداف اصلی ترمینال کراس

در پروژه گاوهای دو منظوره، تولید گوشت قرمز نیز مد نظر می باشد ولی صرفاً دامهای با جنسیت نر در پروار بندی مورد استفاده قرار می گیرند، در صورتیکه در پروژه ترمینال کراس (گوساله پایه پروار) تمام گوساله های بدنیا آمده (نر و ماده) پروار شده و روانه کشتارگاه می گردند. تولید گوساله های پایه پروار (نر و ماده) و افزایش تولید گوشت قرمز با کیفیت از اهداف اصلی پروژه ترمینال کراس میباشد.

اجرای پروژه ترمینال کراس:

این پروژه در 5 استان کشور بصورت پایلوت ودر سطح 20 درصد دام مولد صنعتی و بصورت محدود در واحدهای دامداری صنعتی در سال 1399 اجرا گردید وکلیه گوساله های نر و ماده جهت تولید گوشت پروار شده و روانه کشتار گردیدند که با توجه به حمایت بخش دولتی در تهیه اسپرمهای گوشتی وارداتی (تولید منابع داخل) مورد استقبال گاوداران و دامداران صنعتی قرار گرفت .

تا پایان سال 1402 تولید 150000 هزار دز اسپرمهای نژاد گوشتی وارداتی (تولید منابع داخل) نظیر شالورله ، آنگوس ، لیموزین و ...) درکشور توسط شرکت های تولید اسپرم مورد تایید این مرکز انجام گردیده و جهت انجام پروژه ترمینال کراس در استانهای کشور مورد استفاده قرار میگیرند که در همین راستا جهت حمایت از دامداران صنعتی و نیمه صنعتی (دام سنگین) با تامین هزینه اسپرم گوشتی رایگان با اعتبارات ملی از محل یارانه ها جهت اجرای پروژه ترمینال کراس (گوساله پایه پروار) به استانها تخصیص داده میشود و اجرای این پروژه در گله های صنعتی به جهت سهولت اجرا در اولویت است و اسپرمهای ماده زا جایگزین مناسبی جهت عدم کاهش گاوهای مولد میباشد .یاد آوری میگردد روند تولید اسپرم جهت اجرای پروژه در سالهای آتی ادامه دارد .

اجرای این پروژه در کشور در سطح 20 درصد دام های مولد واحدهای صنعتی در گاوهای شیری کم بازده که دارای ارزش ژنتیکی پایین بوده با اسپرم نژادهای گوشتی

پربازده وارداتی تولید داخل (انگوس ، بلژین بلو ، لیموزین و ...) انجام گردد و اسپرمهای داخلی (سیستانی) توسط استانهای متقاضی اجرا یی گردد. و ورود اطلاعات تلقیح در سامانه اصلاح نژاد دامهای سنگین (قسمت عملکرد انفرادی مامورین تلقیح مصنوعی)مورد تاکید و مد نظر این مرکز میباشد با این توضیح که تلقیح گاوهای آمیخته با اسپرمهای فوق الذکر در گله های تحت پوشش نیز بلامانع است.

توضیح مهم :

انجام این پروژه (تلقیح اسپرمهای گوشتی با نژاد های بومی کشور) به لحاظ حفظ و حراست و جلوگیری از کاهش جمعیت و انقراض گاوهای بومی از مد نظر نمیباشد.

پروژه ترمینال کراس در گله های صنعتی و نیمه صنعتی تحت پوشش به سبب سهولت دسترسی مامورین تلقیح مصنوعی به گاوهای ماده کم تولید و دارای ارزش ژنتیکی پایین قابل اجرا میباشد که صرفا عملیات تلقیح مصنوعی با استفاده از اسپرمهای نژاد گوشتی وارداتی (تولید منابع داخلی) نظیر (انگوس، لیموزین،شاروله ، آکتین و ...) ویا اسپرمهای گوشتی داخلی (سیستانی) در استانهای متقاضی به دامهای ماده کم تولید و دارای ارزش ژنتیکی پایین درگله های صنعتی ، گله های نیمه صنعتی انجام پذیر است و ضروریست به منظور ارزیابی عملکرد پروژه ، اطلاعات تلقیح مصنوعی را در سامانه تحت دامهای سنگین مرکز (عملکرد انفرادی مامورین تلقیح مصنوعی) وارد نمایند .

در استان سیستان و بلوچستان و مناطق اطراف این استان اسپرم گوشتی نژاد سیستانی جهت اجرایی شدن پروژه مورد تاکید مرکز و مد نظر می باشد .

افزایش راندمان تولید گوشت قرمز در دامهای پرواری با هزینه کمتر ، سرعت رشد بیشتر لاشه و برگشت سریع سرمایه منجر به تمایل و استقبال دامداران می گردد.

توضیح مهم : هیچ یک از پیمانکاران و مامورین تلقیح مصنوعی طرف قرارداد مجاز به صدور شناسنامه برای این دسته از گوساله ها متولد شده (نتاج نروماده) در پروژه ترمینال کراس را نمیباشند چون نتاج نر ماده بعد از پروار کشتار میشوند.

وظایف مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی :

- 1- تهیه و تدوین دستورالعمل اجرایی پروژه ترمینال کراس و ارسال به استانهای مجری
- 2- ابلاغ حجم عملیات و اعتبارات تخصیصی
- 3- ایجاد امکانات نرم افزاری و پشتیبانی از سامانه های اصلاح نژادی مرکز
- 4- آنالیز اطلاعات جمع آوری شده و اطلاع رسانی به استان
- 5- نظارت عالیه به اجرای بهینه پروژه ترمینال کراس
وظایف معاونت بهبود تولیدات دامی استان :

1- تهیه اسپرمهای نژاد گوشتی وارداتی (تولید منابع داخل) و اسپرم گوشتی داخلی (سیستانی) در صورت متقاضی بودن استانها جهت استفاده در پروژه ترمینال کراس به عهده آن استان میباشد.

2- عقد قرارداد معاونت محترم بهبود تولیدات دامی استانها با نمایندگان قانونی (پیمانکاران، مامورین تلقیح مصنوعی) و یا تعاونی ها و دفتر خدمات فنی و مهندسی جهت اجرایی شدن پروژه ترمینال کراس.

3- اولویت انتخاب گله های گله های صنعتی و نیمه صنعتی (گاوهای شیری کم بازده) و همچنین دامدارانی است که دارای پروانه بهره برداری بوده و همچنین بمنظور سهولت در جمع آوری داده ها قابل دسترس باشند

4- دامداران باید کلیه عملیات بهداشتی و دامپزشکی را در واحد دامداری خود رعایت نمایند.
5- در این پروژه فقط اطلاعات تلقیح با اسپرمهای نژاد گوشتی مد نظر است. که ضروریست اطلاعات تلقیح وارد سامانه دامهای سنگین مرکز (عملکرد انفرادی مامورین تلقیح مصنوعی) گردد.

6- نظارت بر عملکرد پیمانکار و یا مامورین تلقیح مصنوعی جهت حسن انجام پروژه و پیگیری و ارائه گزارش جهت ورود اطلاعات تلقیح در سامانه مرکز

تذکر مهم : صدور شناسنامه با هر سهم خونی برای نتاج های نر و ماده در گله های صنعتی در برنامه توسعه ای ترمینال کراس ممنوع است و نتاج پس از شیر گیری وارد چرخه پرواربندی شوند.

وظایف پیمانکاران، مامورین تلقیح مصنوعی در اجرای پروژه ترمینال کراس :

- 1- انعقاد قرارداد یا درخواست در سامانه درخواست خرید مواد ژنی از طرف معاونت بهبود تولیدات دامی استان جهت تحویل اسپرمهای وارداتی تولید داخل (نژادهای شاروله ، انگوس ، لیموزین ، پکتین و ...) تولید شده در مراکز تولید اسپرم مورد تایید این مرکز نظیر شرکت نهاده های دامی و سایر مراکز تولید اسپرم و همچنین اسپرمهای نژاد گوشتی داخلی (نژاد سیستانی) در صورت نیاز و استقبال دامداران در استانهای سیستان و بلوچستان و استانهای همجوار و استانهای متقاضی اسپرم گوشتی سیستانی.
- 2- حداکثر بیست درصد کل دام مولد در گله های صنعتی به تشخیص مدیریت و مالک واحد که از ظرفیت ژنتیکی در تولید شیر پایین تر هستند می توانند در برنامه تولید ترمینال کراس قرار گیرند. لازم به ذکر است در گله های صنعتی به منظور جایگزینی دامهای مولد که تلقیح با اسپرمهای گوشتی از گله ها حذف میگردند اسپرمهای ماده زا با هزینه دامداران صنعتی توزیع میگردد.
- 3- در گله هایی که پروژه ترمینال کراس در حال اجرا می باشد به جهت برقراری ارتباط ژنتیکی و با بهره گیری از اسپرم های وارداتی گوشتی (تولیدی از منابع داخل) که مورد تایید مرکز اصلاح نژاد دام می باشند، عملیات تلقیح مصنوعی را اجرا نماید.
- 4- اجرای دستورالعملهای موجود در شبکه تلقیح مصنوعی که توسط مرکز اصلاح نژاد دام و بهبود تولیدات دامی کشور به کلیه استانها ابلاغ گردیده است می باشد.
- 5- اطلاعات مربوط به تلقیحات انجام شده را با هماهنگی معاونت بهبود تولیدات دامی استان در سامانه اصلاح نژادی دامهای سنگین مرکز (بخش عملکرد انفرادی مأمورین تلقیح مصنوعی) که به همین منظور طراحی و ایجاد شده وارد نماید.
- 6- حداکثر یک ماه پس از تولد گوساله عملیات نصب پلاک گوش باید انجام شود. و به جهت پروار شدن گوساله های نر و ماده صدور شناسنامه مجاز نمیشود. و ضروریست دامهای پرواری نر و ماده به منظور افزایش تولید گوشت قرمز روانه کشتار گردند.
- 7- پیمانکار موظف است مأمورین تلقیح مصنوعی کم بازده را تشخیص و با تایید کارشناسان امور دام استانها نسبت به عدم تمدید مدرک تلقیح مصنوعی اقدام و با هماهنگی مرکز اصلاح نژاد دام و بهبود تولیدات دامی مأمور تلقیح مصنوعی فعال جایگزین نماید.

8- فقط از مأمورینی استفاده نماید که دارای مجوز مهارت تلقیح مصنوعی معتبر (تاریخ تمدید گواهینامه تلقیح مصنوعی مرکز) و یا دارای مجوز گذرانیدن دوره تکمیلی تلقیح مصنوعی با تایید این مرکز باشند.

9- همکاری با بازرسین و ناظرین معاونت امور دام استان و مرکز اصلاح نژاد دام و بهبود تولیدات دامی در این خصوص خواهند بود.

10- تعداد دفعات تلقیح برای دامهای انتخاب شده در گله های صنعتی و حداکثر 2 تلقیح پیش بینی شده است .

عملیات رکوردگیری وزن :

1- در صورت امکان و فراهم بودن وسیله توزین پیمانکار موظف است وزن گوساله های متولد شده (نر و ماده اطلاعات گاوهای تلقیح مصنوعی) و اطلاعات گاوهای تلقیح شده با اسپرمهای گوشتی وارداتی (تولید منابع داخل) را در سامانه اصلاح نژاد دامهای سنگین مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی ثبت نماید

2- پیمانکاران باید تلفن های تماس خود را در اختیار دامداران قرار دهند که به محض گزارش زایش یا پیش بینی زمان زایش تلاش نمایند در روز زایش دام اقدام به وزن کشی نمایند و فاصله زمانی بین زایش و وزن کشی گوساله های متولد شده (نر ماده) حداکثر از سه روز تاخیر بیشتر نشود.
خدمات اجرایی پروژه ترمینال کراس :

اعتبارات تخصیصی سال 1402 از محل اعتبارات یارانه ای نهاده های دام روستا به استانها جهت اجرای پروژه ترمینال کراس جهت اجرا در سال 1403 میباشد که ضروریست جهت اجرایی شدن پروژه ترمینال کراس تا پایان سال 1403 هزینه گردد ، و ضروریست اعتبار تخصیصی تا پایان فروردین سال 1403 جذب گردد (پیوست حجم عملیات و اعتبارات تخصیص داده شده به استانهای مجری اعلام میگردد)

خدمات این پروژه شامل خرید اسپرم های نژاد گوشتی وارداتی (تولیدمنابع داخل) یا اسپرم نژاد گوشتی داخلی (سیستانی) برای استانهای متقاضی به ازای هر راس دو دز مطابق اعتبار تخصیصی میباشد و حق الزحمه عملیات تلقیح مصنوعی با اسپرمهای فوق الذکر در گاوهای ماده خالص گله های صنعتی و نیمه صنعتی به عهده دامدار میباشد

- 1- اعتبارات یارانه ای تخصیصی پروژه مذکور در سال 1402 (اجرا سال 1403) به استانهای مجری از محل اعتبارات یارانه ای نهاده های دام روستا (سال 1402) میباشد و در سال 1402 برای هر راس 1000000 ریال معادل صد هزار تومان در نظر گرفته شده است .
- 2- مبلغ 1000000 ریال معادل صد هزار تومان فقط جهت خرید دو دز اسپرم نژاد گوشتی وارداتی (تولید منابع داخلی) یا داخلی (سیستانی) برای تلقیح هر راس پیش بینی گردیده است.و هزینه کرد عملیات تلقیح به عهده دامدار میباشد
- 3- جدول حجم عملیات و تخصیص اعتبارات سال 1402 که در سال 1403 میبایست اجرایی گردد ، پیوست به استانها اعلام میگردد. که جهت یادآوری جذب اعتبار تا پایان فروردین 1403 ضروریست.
- 4- معیار ارزیابی عملکرد پروژه، در سال 1403 ، میزان اجرای حجم عملیات ابلاغی و ورود اطلاعات تلقیح در سامانه دامهای سنگین این مرکز (قسمت مدیریت سامانه ، فایل مرتبط با عملکرد انفرادی مامورین تلقیح مصنوعی) میباشد.

جدول هزینه کرد پروژه ترمینال کراس 1402 (تخصیص 1403)

ردیف	شرح فعالیت	هزینه کرد هر راس(ریال)
1	هزینه خرید 2 دز اسپرم نژاد گوشتی وارداتی(تولیدمنابع داخل) و اسپرم نژاد گوشتی داخلی (سیستانی)	1000000
2	هزینه تلقیح گاو ماده خالص و ورود اطلاعات تلقیح به سامانه مرکز	به عهده دامدار
3	درخواست اسپرم ماده زا توسط دامدار صنعتی جهت جایگزین و افزایش مولدین	به عهده دامدار
	جمع کل اعتبار به ازای یک راس	1000000 ریال